

บทที่ ๓

ความเชื่อในประเพณีฮีดตรงของชาวตำบลป่าสังข์

อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงความเชื่อในประเพณีฮีดตรงของชาวตำบลป่าสังข์ โดยจะได้กล่าวถึง ในส่วนของความเชื่อที่เชื่อตามสมัยโบราณที่ปฏิบัติตามกันมา เมื่อเชื่อแล้วก็มีการคัดเลือกพระภิกษุเข้ามารับการฮีดตรง โดยใช้กองฮีดเพื่อที่จะทำพิธีการฮีดตรง เมื่อเข้ารับการฮีดตรงเสร็จแล้วจะมีสุขทวัญ และต่อด้วยคำเรียกกับตามสถานะ ซึ่งจะได้อธิบายตามลำดับดังต่อไปนี้

๓.๑ ความเชื่อในประเพณีฮีดตรงของชาวตำบลป่าสังข์

ความเชื่อในเรื่องของประเพณีฮีดตรงของชาวตำบลป่าสังข์นั้นในหัวข้อนี้จะได้อธิบายถึงสภาพทั่วไปของตำบลป่าสังข์ว่าเป็นอย่างไร และพระภิกษุหรือชาวบ้านในตำบลป่าสังข์มีความเชื่อเช่นไรกับการฮีดตรงซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ สภาพทั่วไปของตำบลป่าสังข์

ความเป็นมาของตำบลป่าสังข์ ได้แยกออกมาจากตำบลดงแดงราวปี พ.ศ. ๒๔๕๒ จนกระทั่งมีบ้านเรือนผู้คนจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆจึงขอแยกการปกครองมาเป็นตำบลป่าสังข์ มีบ้านป่าสังข์เป็นที่ตั้งและศูนย์กลางทางด้านปกครองในเขตตำบล โดยมีนายหนู ปิตะบุรณ์เป็นกำนันคนแรก^{*} จนถึงปัจจุบันตำบลป่าสังข์แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๔ หมู่บ้าน มีสภาพทั่วไปเป็นทุ่งนาและป่าละเมาะ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลดงแดง อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลดงกลาง อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก ติดกับ อำเภอเมืองสรวง จ.ร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลหัวช้าง อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด

จำนวนประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสังข์ มีจำนวนประชากร ๖,๒๘๔ คน และจำนวนหลังคาเรือน ๑,๑๕๒ อาชีพหลัก ทำนา อาชีพเสริม รับจ้าง สถานที่สำคัญได้แก่

^{*} สัมภาษณ์ นายชาติ เจริญ, อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านป่าสังข์, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕.

องค์การบริหารส่วนตำบล ๑ แห่ง วัด ๑๑ แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ๒ แห่ง โรงเรียน ๕ แห่ง^๒

ดังนั้นจากที่ศึกษามากแล้วได้ว่า สภาพทั่วไปของตำบลป่าสังข์นั้นเดิมแยกมาจากตำบลแดงก่อนที่จะมาตั้งเป็นตำบลป่าสังข์ด้วยผู้คนที่ยกขึ้นขนบธรรมเนียมประเพณีที่เพิ่มมากขึ้นทำให้การปกครองเป็นไปได้อย่างลำบากจึงต้องมีการแยกตำบลโดยตั้งเป็นตำบลป่าสังข์ดังที่ได้กล่าวมาต่อไปจะได้กล่าวถึงความเชื่อต่อประเพณีสวดสงฆ์ต่อไป

วิถีชีวิตปัจจุบันของชาวตำบลป่าสังข์ ชาวชนของของชาวตำบลป่าสังข์ส่วนมากจะเข้าไปเรียนในหมู่บ้านที่ใกล้เคียงเป็นส่วนใหญ่ เช่น โรงเรียนบ้านร่องคำ โรงเรียนป่าสังข์ปทุมวงวิทยา โรงเรียนบ้านหนองบัวเลิง โรงเรียนบ้านโคกมอน บ้างก็เข้าไปเรียนในเมือง การเดินทางของนักเรียนเมื่อไปโรงเรียนใช้จักรยาน กับจักรยานยนต์เป็นพาหนะหลัก ถ้าเข้าไปเรียนในเมืองก็จะมีรถโรงเรียนมารับ ส่วนการเรียนธรรมะ ก็จะเข้าไปเรียนที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่วัดที่อยู่ใกล้ เช่น วัดป่าสังข์ วัดคอนแคน วัดบ้านสวนมอน และวัดโคกมอน^๓

ปัจจุบันชาวตำบลป่าสังข์ ประชากรส่วนหนึ่งเป็นผู้โยกย้ายเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องในที่ต่างถิ่น เช่น กรุงเทพมหานคร หรือในเมืองใหญ่ ทว่าเมื่อพูดถึงผู้คนที่เป็นคนในพื้นที่จริงๆ ของตำบลป่าสังข์แล้ว จะพบว่าคนที่นี่มีอาชีพผูกพันอยู่กับ ไร่ นา ทำปศุสัตว์ และผลิตธัญพืช โดยลักษณะนิสัยของคนดั้งเดิมได้ชื่อว่าเป็นคนจริง ใช้ชีวิตเรียบง่าย ประหยัดอดออม เอาการเอางาน หนักเอาเบา สู้ มีความเป็นมิตร และพร้อมต้อนรับผู้มาเยือนเสมอ แม้ทุกวันนี้สภาพบ้านเมืองจะเจริญรุดหน้าไปมาก อีกทั้งมีผู้คนต่างถิ่นโยกย้ายเข้ามาอาศัยผสมกลมกลืนกับชนดั้งเดิม ทว่าคนที่นี่ก็ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามของตนเอาไว้ได้อย่างเหนียวแน่น สะท้อนออกมาในรูปแบบงานเทศกาลประจำปีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานบุญบั้งไฟ งานบุญข้าวจี บุญสดสงฆ์ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ความโดดเด่นของคนที่นี่ได้อย่างชัดเจน ชาวบ้านในปัจจุบันนับถือศาสนาพุทธทั้งหมดโดยผสมผสานความเชื่อความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้าไว้ในศาสนาที่ตนนับถือด้วย เช่น มีการบูชาผีปู่ตา โดยการจุดบั้งไฟ ถวายทำให้เกิดเป็นประเพณีบุญบั้งไฟในปัจจุบัน การทำพิธีสดสงฆ์ เพื่อเป็นการยกย่องพระภิกษุสามเณร^๔

^๒ สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ปิตะบุรณ์, นายขอบต.ป่าสังข์, วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

^๓ สัมภาษณ์ พระครูสุตปัญญารักษ์, เจ้าคณะตำบลป่าสังข์เขต ๑, วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^๔ สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ, รองเจ้าคณะอำเภอจตุรพักตรพิมาน, วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

อาชีพหลักของครัวเรือน แบ่งออก ๒ ประเภท คือ อาชีพหลักของครัวเรือน ประกอบด้วย รับจ้าง เกษตรกรรม ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ ค้าขาย และลูกจ้างโรงงาน นอกจากนี้ยังมีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรองคือ ผลิตธูปขาย มีกลุ่มคนที่ว่างงาน เป็นกลุ่มที่มีอายุ ๒๕ ปีขึ้นไป รายได้ของครัวเรือนของชาวบ้านในหมู่บ้าน มีทั้งรายได้หลัก คือมีอาชีพหลัก และมีรายได้รอง คืออาชีพรอง เช่น อาชีพหลัก คือเกษตรกรรม อาชีพรอง คืออาชีพผลิตธูป^๕ เป็นต้น

กลุ่มอาชีพในชุมชน เป็นแนวคิดหลักที่สร้างเสริมรายได้ด้วยการส่งเสริมอาชีพที่ชาวบ้านทำกันอยู่แล้วให้ตรงตามความต้องการของตลาดในปัจจุบัน โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเข้าไปเสริมด้านวิธีการจัดการ และวิชาการใหม่ให้ดียิ่งขึ้น ทำให้ชาวบ้านมีโอกาสประสบความสำเร็จในอาชีพมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์

๑. ให้ประชาชนมีอาชีพหลัก และอาชีพรอง ประเภทการเกษตรอุตสาหกรรม เกษตรอุตสาหกรรมแปรรูปและอุตสาหกรรมครัวเรือน

๒. พัฒนาอาชีพหลัก และอาชีพรองเชิงธุรกิจ

๓. ให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นฐาน และเป็นแกนกลางการพัฒนา และส่งเสริมอาชีพ

การดำเนินการจัดการ “ทุนของกลุ่ม” คือ บรรดาทรัพย์สินต่างๆ ได้แก่ เงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ได้รับหรือเกิดจากการดำเนินงานตามโครงการ โดยใช้เงินอุดหนุนพัฒนาชุมชน หรือเงินที่ได้รับจากหน่วยงานอื่น ทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อใช้สนับสนุนแก่ประชาชน และกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ สตรี เยาวชน และประชาชนทั่วไป มีกลุ่มพัฒนาอาชีพชุมชนจำนวน ๕ กลุ่ม^๖ คือ

๑. กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ เริ่มจากการที่ชาวบ้านยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตามปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงรวมกลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพเพื่อลดต้นทุนทางการเกษตรในชุมชน โดยกลุ่มชาวบ้านรวมตัวกันพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบยั่งยืน สร้างเกราะป้องกันให้เกษตรกรในชุมชนผลิตปุ๋ยชีวภาพ ยังช่วยรักษาสีเขียวแวดล้อมในชุมชน ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนเริ่มแรกจากโครงการ (SML) และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากนักวิชาการด้านการเกษตรมาให้ความรู้ในการผลิตปุ๋ยชีวภาพ

๒. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นองค์การทางการเงินที่ก่อตั้งด้วยความร่วมมือร่วมใจกันโดยชาวบ้านเอง เป็นการช่วยเหลือตนเองและช่วยผู้อื่นให้

^๕ สัมภาษณ์ นายบุญทวน สุวรรณ, รองนายกตำบลป่าสังข์, วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^๖ สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ จตุเทน, พัฒนาการผู้ประสานงานตำบลป่าสังข์, วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๕.

ประหยัศทรัพย์ แล้วนำมาสะสมรวมกันทีละเล็กละน้อยเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อน กู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของครอบครัว โดยมีแนวความคิดว่าแนวความคิดที่ ๑ “เงินแต่ไม่จนน้ำใจ” เป็นการรวมคนในหมู่บ้านให้มาช่วยเหลือกันแนวความคิดที่ ๒ “ออมเงินเพื่อลงทุน” เป็นการรวมกลุ่มออมเงินและนำไปใช้ทำทุนโดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง และไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกันแนวความคิดที่ ๓ “ขยันอย่างฉลาด” เมื่อนำเงินไปแล้วต้องลงทุน และเมื่อลงทุนแล้วต้องขยัน เพื่อให้ได้ทุนคืนและมีกำไรเป็นรายได้แนวความคิดที่ ๔ “ลดต้นทุนการกินอยู่” เป็นการรวมกันซื้อ รวมกันขาย โดยการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด เพื่อให้สมาชิกซื้อของราคาถูกและมีคุณภาพดีโดยมีหลักการในการพัฒนาคนโดยขบวนการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยสอนให้รู้จักประหยัดสอนให้รู้จักพึ่งตนเอง สอนให้คิดช่วยเหลือกันและกัน ด้วยหลักคุณธรรม ๕ ประเภทได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ ความไว้วางใจกันและกันสอนให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนตามหลักประชาธิปไตย และการพัฒนานิสัยที่ดี

๓. กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการนี้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนใหญ่ที่สุดในหมู่บ้าน ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านส่วนหนึ่งดีขึ้น ในส่วนของการส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านมีการจัดโครงสร้างองค์กรและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน แต่มีปัญหาในขั้นตอนของการนำไปปฏิบัติ รวมถึงปัญหาในเรื่องของความรู้ความเข้าใจ ในระเบียบและหลักเกณฑ์ต่างๆ ของกองทุน สำหรับในเรื่องของกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านนั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาความคิดเพื่อแก้ปัญหาและการสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านของกองทุนหมู่บ้าน ได้ทำให้เกิดการลดค่าใช้จ่ายในการพัฒนาอาชีพ ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนทางอ้อม จุดเด่นของกองทุนหมู่บ้าน คือ ในเรื่องของการจัดโครงสร้างองค์กรที่มีความชัดเจน จุดด้อยของกองทุนหมู่บ้านคือในเรื่องของคณะกรรมการที่ปฏิบัติงาน ซึ่งมีเพียง ๑-๒ คน

๔. กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาหมู่บ้าน เนื่องจากปัจจุบัน สตรีมีบทบาทในการพัฒนาหมู่บ้านมากขึ้น กลุ่มแม่บ้านมีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในระดับหมู่บ้านเป็นอย่างดี เนื่องจากตั้งใจทำงานในงานที่รับผิดชอบ มีความละเอียด และมีเหตุผล ใช้ความนุ่มนวลในการบริหารงาน มีความรู้และความถนัดที่ผู้หญิงมีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น การทอผ้า การเพาะปลูก แม่บ้านจึงเป็นประธานหรือหัวหน้ากลุ่ม โดยมีส่วนร่วมในฉาปนกิจ สงเคราะห์และร้านค้าสหกรณ์ชุมชน การส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาสตรีและกลุ่มแม่บ้าน ส่งเสริมให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในหมู่บ้าน การจัดตั้งหัวหน้ากลุ่มบ้าน ควรมีผู้นำฝ่ายหญิงด้วยเพื่อให้ได้เรียนรู้ และใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาหมู่บ้านเปิดโอกาสอย่างต่อเนื่องให้สตรีมีสิทธิเข้าร่วม และส่งเสริมให้อยู่ในกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านและการตัดสินใจ เช่น โครงการเศรษฐกิจชุมชน ประชาคมมีผู้นำสตรีไม่ควรมีแต่ผู้นำครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ส่งเสริมให้มีการสร้างความร่วมมือของกลุ่มต่างๆ ที่มีสตรีเป็นหัวหน้ารวมทั้งส่งเสริมการดูงาน ซึ่งกันและกัน เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ จัดให้มีการเอารัดเอาเปรียบ หรือเลือกปฏิบัติอื่นๆ ต่อสตรีที่อยู่ในหมู่บ้าน และส่งเสริมการพัฒนากลุ่มสตรีจะต้องควบคู่ไปพร้อมๆ กับการพัฒนาคุณธรรม

๕. กลุ่มแม่บ้านการเกษตร เกิดจากการได้ไปศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ แล้วเกิดแรงบันดาลใจให้ก่อตั้งกลุ่มขึ้น ในชุมชนมีการรวมกลุ่มของสมาชิกหลายกลุ่มด้วยกัน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มจักสาน กลุ่มผลิตน้ำพริกตา เป็นารรวมตัวของสมาชิกที่ว่างจากการทำงานหลักมีการแบ่งการทำงาน และแบ่งการขายออกเป็นกลุ่มจ่ายค่าแรงตามวันที่ทำงาน และหักกำไรเข้ากลุ่ม ร้อยละ ๑๕ ใช้พื้นที่ว่างของบริเวณว่างทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวน และทำหัตถกรรมจักสานปัญหาที่พบและสิ่งที่ชุมชนต้องการ คือ ปัญหาเรื่องเงินลงทุนและสถานที่ดำเนินการปัญหาเรื่องการตลาด และช่องทางการจำหน่าย การบรรจุภัณฑ์ จึงมีความต้องการให้ภาครัฐจัดสร้างสถานที่จำหน่ายสินค้า และการสนับสนุนทุนให้กู้ยืมโดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำ^๓

สรุปได้ว่าวิถีชีวิตของชาวบ้านโดยส่วนมากจะเป็นการอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกันและกัน ใครมีงานอะไรก็ช่วยเหลือกันและกัน โดยทุกคนมีความคิดเดียวกันว่าอยู่หมู่บ้านเดียวกันต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ดังจะเห็นได้จากการจัดงานบุญงานประเพณี ทุกคนจะพร้อมกันร่วมแรงร่วมใจจัดงานได้อย่างดีเยี่ยมโดยมีการนำพาและชี้ทางโดยพระภิกษุผู้ที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ซึ่งในหัวข้อต่อไปผู้วิจัยจะได้อธิบายถึงความเชื่อในประเพณีสวดสงฆ์ของชาวบ้านต่อไป

๓.๑.๒ ความเชื่อ

ประเพณีสวดสงฆ์ของชาวดำบลป่าสังข์ จะเป็นพิธีความเชื่อในแบบของล้านช้าง ซึ่งพิธีเถราภิเษก หรือ บุญกองหุด พิธีสวดสงฆ์ของชาวดำบลป่าสังข์จะเป็นพิธีราษฎร์ที่ชาวบ้านจัดขึ้นในวัดประจำหมู่บ้านซึ่งแตกต่างจากการจัดพิธีสวดสงฆ์ของลาว คือ ในส่วนชั้นยศสมณศักดิ์ของลาวมี ๖ ชั้นคือ พระยอดแก้ว (พระสังฆราช) พระลูกแก้ว (สังฆนายก) พระหลักคำ (ราชาคณะ) พระครู

^๓ สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ จตุเทน, พัฒนาการผู้ประสานงานตำบลป่าสังข์, วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๕.

(มีพรรษาครบ ๑๐ แล้ว) พระชา (มีพรรษา ๕ ขึ้นไป) และ พระสมเด็จ (มีพรรษา ๓ ขึ้นไป)^๔ แต่ของชาวตำบลป่าสังข์จะมีอยู่แค่ ๓ ชั้น คือ สำเร็จ ชา และกุ

ประเพณีสดสงฆ์ ไม่ใช่ประเพณีหลัก ในฮีต ๑๒ แต่เป็นประเพณีที่แฝงอยู่ในประเพณีหลัก การประกอบพิธีสดสงฆ์มักทำกันในเดือน ๔ เดือน ๕ และเดือน ๖ ซึ่งทั้งสามเดือนที่กล่าวมานี้ มีประเพณีหลักประจำเดือนอยู่แล้ว คือ เดือนสิขุณมาหาลาดี เดือนห้านุญสงกรานต์ และเดือนหกบุญบั้งไฟ การสดสงฆ์ไม่ใช่การสงฆ์ธรรมดา แต่เป็นการสงฆ์เพื่อการเลื่อนยศศักดิ์ให้แก่ภิกษุสามเณร พระภิกษุสามเณรที่จะได้รับการสดสงฆ์นั้น จะต้องมาจากการเลือกของประชาชน เป็นพระภิกษุที่ประพฤติดีปฏิบัติชอบ มีศีลบริสุทธิ์ มีความวิริยะอุตสาหะในการศึกษาเล่าเรียน เช่น เรียนจบสวดมนต์น้อย สวดมนต์กลาง หรือปาฏิโมกข์ หรือ เป็นผู้อาวุโสตั้งใจมั่นต่อการดำรงสมณเพศ เมื่อชาวบ้านเลือกได้แล้ว ก็จะร่วมกันจัดเป็นกองบุญขึ้นสำหรับการสดสงฆ์พระภิกษุสามเณรรูปนั้น^๕

ประเพณีสดสงฆ์ หรือ เถรภิษก ของชาวตำบลป่าสังข์นั้นมีมานาน ตั้งแต่ดินแดนแถบนี้เป็นส่วนหนึ่งของล้านช้าง เพิ่งจะหยุดพิธีในสมัยพระสงฆ์อีสานส่วนหนึ่งรับวัฒนธรรมแบบราชธานีจากกรุงเทพฯ เข้ามาเผยแพร่ในชนบทโดยผ่านเมืองอุบลราชธานีเข้ามา แล้วออกกฎระเบียบห้ามปฏิบัติพิธีดังกล่าวอันเป็นของดั้งเดิม โดยถือว่าผิดระเบียบวินัย ผิดกฎหมายคณะสงฆ์ แต่พิธีนี้ก็ยังมีการปฏิบัติกันอยู่แม้ในปัจจุบัน^๖

พิธีสดสงฆ์คือประเพณีที่ชาวบ้านอาราธนาภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่มีจริยาวัตรน่าเลื่อมใส มีแนวโน้มน่าจะสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาได้ ให้เข้าพิธีสดสงฆ์แล้วเปลี่ยนผ้าจีวรใหม่และจะสึกไม่ได้ตามระยะเวลาที่กำหนดจนกว่าปีหนึ่งจะเวียนมาถึง ภิกษุที่เขานิมนต์มานั้นจะต้องรู้ตัวดีว่าเมื่อถูกสงฆ์แล้วจะสึกไม่ได้ สมัยก่อนจริง ๆ นั้นเขาจะถือว่าเป็นการเลื่อนสมณศักดิ์ไปในตัวด้วย แต่ปัจจุบันเป็นเพียงได้เกียรติว่าเป็นพระที่ชาวบ้านเคารพนับถือไว้วางใจให้สืบศาสนา เป็นเจ้าวัดประจำหมู่บ้าน การสดสงฆ์ดังกล่าวจะมีผลต่อผู้นั้นเมื่อคราวสึกออกมาเป็นฆราวาส เช่น แทนที่จะเป็น “ทิด” ก็กลายเป็น “จารย์” หรือ “จารย์ชา” หรือ “จารย์ลู่” (จารย์ครู) ไปเรื่อยๆ ตามจำนวนครั้งของการสงฆ์ที่ชาวบ้านอาราธนาไป^๗

^๔ Martin Stuart Fox, “Buddhism and Political in Laos, Cambodia, Myanmar and Thailand”.

Presented at The Cambodia, Myanmar and Thailand Summer School, Asia Pacific Week, (January 2006), p. 6-7.

^๕ สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ, รองเจ้าคณะอำเภอจตุรพักตรพิมาน, วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^๖ สัมภาษณ์ พระครูสุตปัญญารักษ์, เจ้าคณะตำบลป่าสังข์เขต ๑, วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^๗ สัมภาษณ์ พระครูโกศลสาธุกิจ, เจ้าอาวาสวัดโรงคำ, วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๕.

ประเพณีสงฆ์น้ำพระสงฆ์หรือพิธีเถรภิเษก เป็นพิธีเลื่อนชั้นของพระสงฆ์ ซึ่งจะมีองค์ประกอบหลักคล้ายกันคือพิธีที่จะเป็นการเลื่อนชั้นของพระสงฆ์ที่มีคุณวุฒิ วิทยุติ ตามกฎของเถรสมาคมสงฆ์ โดยในการประกอบพิธีตามธรรมเนียมอีสาน โสภคไชรคณาเฉพาะพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ โดยมีความเชื่อว่า พญานาคเป็นเสมือนสายรุ้งหรือสะพานเชื่อมโยงโลกกับสรวงสวรรค์ที่จะคุดน้ำจากบนโลกขึ้นสู่สรวงสวรรค์ แล้วหลั่งลงมาเป็นหยาดฝน ด้วยคติความเชื่อดังกล่าวประเพณีจึงถูกจัดขึ้นพร้อมกับประเพณีในฮิตสิบสอง^{๑๒}

ดังนั้นประเพณีฮิตสงฆ์เป็นงานประเพณีโบราณของชาวตำบลป่าสังข์กิจกรรมที่ชาวบ้านจัดขึ้นเพื่อยกย่องพระที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีคุณธรรม มีความสามารถในการชุมชนขึ้นเป็น ลำเจ้า ชำกู ฯลฯ การทำพิธีกันในระดับชาวบ้านโดยชาวบ้าน เพื่อประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่ายในชุมชนนิยมทำในเดือนเมษายน หรืออาจจัดทำพิธีขึ้นเองในงานบุญตามประเพณี

๓.๒ การเลือกผู้รับการฮิตสงฆ์

พระภิกษุสามเณรที่จะได้รับการฮิตสงฆ์ จะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติที่เหมาะสม เช่น มีการศึกษา มีการนิมนต์พระสงฆ์ โดยชาวตำบลป่าสังข์พึงสังเกตจริยาวัตรของพระสงฆ์ผู้สมควรแก่การฮิตสงฆ์ ซึ่งผู้วิจัยจะได้อธิบายดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ การศึกษา

ชาวตำบลป่าสังข์ อำเภอยะรังพัทลุงพินาม จังหวัดร้อยเอ็ด มีการคัดเลือกพระภิกษุสามเณร เพื่อทำพิธีฮิตสงฆ์ ในด้านการศึกษา แต่ละชั้นซึ่งสอดคล้องกันกับสวิง บุญเจิมที่กล่าวไว้ในมรดกอีสานว่า^{๑๓} ดังต่อไปนี้

๑. ชั้นชา พระภิกษุสามเณร จะต้องสำเร็จการศึกษา ดังต่อไปนี้

๑) สูตรมนต์น้อย ประกอบไปด้วย ตั้งมุงกุลน้อย ได้แก่ เจ็ดตำนานสูตรมนต์หลวง คือ ตั้งมุงกุลหลวง ได้แก่ ๑๒ ตำนาน ไชยน้อย ไชยใหญ่ ท่องได้จนจบบริบูรณ์

๒) สูตรมนต์กลาง ประกอบไปด้วย ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร มหาสมยสูตร อาทิตตปริยายสูตร อนันตลักขณสูตร มาติกาแจ้ง อภิธรรมเจดกัมภีร์ พระวินัย พระสูตร

๓) สูตรมนต์ปลาย ประกอบด้วย สัทธา (บาลีมูลกัจจายนสูตร อภิธรรมมัตถสังคหบาลี) ปาฏิโมกข์บาลีท่องให้ได้

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายบุญทัน วงศ์อามาตย์, ครูโรงเรียนบ้านป่าสังข์, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๑๓} สวิง บุญเจิม, ตำรามรดกอีสาน, (อุบลราชธานี : สำนักพิมพ์มรดกอีสาน), หน้า ๕๕๘.

๔) เรียนสูตรมูลกัจจายนะ เริ่มจาก สมัญญานุชานสนธิ เป็นต้นไป คงเรียนบาลี ไวยากรณ์ในปัจจุบัน

๕) แปลคัมภีร์บาลีอรรถกถาทั้ง ๕ คือ วินัยอรรถกถาอาทิกกรรม อรรถกถาปาจิตติย อรรถกถาจุลวรรค อรรถกถามหาวรรค อรรถกถาปริวารวรรค^{๔๔}

การศึกษาในข้อ ๑-๓ เป็นการศึกษาขั้นต้น และ ๔-๕ เป็นการศึกษาขั้นกลาง พระภิกษุ สามเณรผู้จบการศึกษา ๕ อย่างนี้ จะได้รับการยกย่อง ด้วยพิธีสดสงให้เป็น “ชา” อันหมายถึง ผู้มีความรอบรู้

๒. ชั้นกุ พระภิกษุสามเณร จะต้องสำเร็จการศึกษา ดังต่อไปนี้

๑) สูตรมนต์น้อย ประกอบไปด้วย ตั้งมุงคูลน้อย ได้แก่ เจ็ดตำนานสูตรมนต์หลวง คือ ตั้งมุงคูลหลวง ได้แก่ ๑๒ ตำนาน ไชยน้อย ไชยใหญ่ ท่องได้จนจบบริบูรณ์

๒) สูตรมนต์กลาง ประกอบไปด้วย ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร มหาสมยสูตร อาทิตตปริยายสูตร อนันตลักขณสูตร มาติกาแจ้ง อภิธรรมเจดคัมภีร์ พระวินัย พระสูตร

๓) สูตรมนต์ปลาย ประกอบด้วย สัทธา (บาลีมูลกัจจายนสูตร อภิธัมมัตถสังคหบาลี) ปาฏิโมกข์บาลีท่องให้ได้

๔) เรียนสูตรมูลกัจจายนะ เริ่มจาก สมัญญานุชานสนธิ เป็นต้นไป คงเรียนบาลี ไวยากรณ์ในปัจจุบัน

๕) แปลคัมภีร์บาลีอรรถกถาทั้ง ๕ คือ วินัยอรรถกถาอาทิกกรรม อรรถกถาปาจิตติย อรรถกถาจุลวรรค อรรถกถามหาวรรค อรรถกถาปริวารวรรค

๖) อรรถกถาธรรมบทบาลี ภาค ๑-๘

๗) คัมภีร์ทศชาติบาลี

๘) มงคลัตถทีปนีบาลี

การศึกษาในข้อ ๑-๓ เป็นการศึกษาขั้นต้น ๔-๖ เป็นการศึกษาขั้นกลาง และ ๗- ๘ เป็นการศึกษาขั้นปลาย พระภิกษุสามเณรผู้จบการศึกษา ๘ อย่างนี้ จะได้รับการยกย่อง ด้วยพิธีสดสงให้เป็น “กุ” สามารถเป็นครูสอนได้^{๔๕}

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระครูประภัสร์สิทธิคุณ, เจ้าคณะอำเภอจตุรพักตรพิมาน, วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระพุทธนิสารมุนี (สุเทพ สุภคฺชโม), เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด, วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

๓.๒.๒ การนิมนต์พระภิกษุสามเณรรับการสดสรง

สำหรับชาวตำบลป่าสังข์ อำเภोजตุรพัคครพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ในการนิมนต์พระภิกษุสามเณรรับการสดสรง ส่วนมากนิยมการนิมนต์ ดังต่อไปนี้

- นิมนต์ลวงหน้า
- นิมนต์ในวันประกอบพิธี
- นิมนต์ด้วยกลอุบาย

การนิมนต์ลวงหน้า กล่าวคือ เมื่อชาวบ้านมีมติเห็นสมควรแก่พระภิกษุสามเณรรูปใดก็จะนิมนต์พระภิกษุสามเณรรูปนั้น พร้อมกับบอกรายละเอียดถึงมติของชาวบ้านและเกี่ยวกับการสดสรงที่ชาวบ้านจัดสรงให้ การนิมนต์ลวงหน้าอาจมีการปรึกษาหารือกับคณะสงฆ์โดยเฉพาะประธานสงฆ์ (เจ้าอาวาส) เพื่อป้องกันการปฏิเสธของภิกษุสามเณรรูปนั้นที่ชาวบ้านเห็นสมควร^{๑๖}

การนิมนต์ในวันประกอบพิธี ถือเป็นเหตุปัจจุบันทันด่วน เพื่อป้องกันการปฏิเสธของพระภิกษุสามเณร เป็นการนิมนต์แบบไม่รู้ตัวหรือแบบไม่ให้ภิกษุสามเณรตั้งตัวได้ทันหรือคณะสงฆ์และชาวบ้านเห็นพระภิกษุสามเณรรูปนั้น ๆ มีความเหมาะสม ชาวตำบลป่าสังข์ อำเภोजตุรพัคครพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ในการนิมนต์พระภิกษุสามเณรรับการสดสรงในวันประกอบพิธีนิยมทำแบบนี้ในบางโอกาส^{๑๗}

นิมนต์ด้วยกลอุบาย คือ เมื่อชาวบ้านมีมติเห็นสมควรแก่พระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งแล้ว มติลวงรู้ถึงพระภิกษุสามเณรรูปที่เหมาะสมที่จะได้รับการสดสรง มีเหตุการณ์ที่จะถูกปฏิเสธถ้าจะนิมนต์ลวงหน้าหรือบอกแก่ภิกษุสามเณรรูปนั้น ๆ จึงทำอุบายนิมนต์ เอาฎีกาใส่ไว้กับกล่องข้าวหรือภาชนะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น อาจจะเป็นการถวายภัตตาหาร โดยในภัตตาหารนั้นมีฎีกานิมนต์ซ่อนอยู่ เมื่อภิกษุสามเณรรับประเคน ก็ถือว่าท่านได้รับการนิมนต์จากญาติโยมเรียบร้อยแล้ว เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ชาวบ้านก็จะประกาศบอกให้ทั่วกันว่าท่านได้รับนิมนต์แล้ว ส่วนพระภิกษุก็ต้องยอมจำนนต่อกลอุบายนั้น ๆ เพราะเป็นรู้จักกันของชาวบ้านและคณะสงฆ์ในตำบลป่าสังข์ อำเภोजตุรพัคครพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้น ต้องถ้อยยอมรับกันไปตามนั้น^{๑๘}

การนิมนต์พระภิกษุสามเณรรับการสดสรง ชาวตำบลป่าสังข์ อำเภोजตุรพัคครพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ถือปฏิบัติกันอยู่ ๓ วิธี กล่าวคือ การนิมนต์ลวงหน้า การนิมนต์ในวันประกอบพิธี และนิมนต์ด้วยกลอุบาย ซึ่งประกอบไปด้วยมติของชาวบ้านและเหตุผล คือ นิมนต์ลวงหน้า อาศัย

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางบุญหนา พิบูลย์, ชาวบ้านโนนเมือง, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางดา เย็นศิริ, ชาวบ้านโนนเมือง, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระมงคล ปิยสีโล, วัดป่าคงดินแดง, วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

ความพร้อมของชาวบ้าน คณะสงฆ์ และพระภิกษุสามเณรที่ได้รับการสดสรง นิมนต์ในวันประกอบพิธี อาศัยคุณสมบัติของพระภิกษุสามเณรที่เหมาะสม ประกอบกับมคิชาชาวบ้าน คณะสงฆ์ และนิมนต์แบบมีกลอุบาย อาศัยคุณสมบัติของพระภิกษุสามเณรที่มีความเหมาะสม แต่ป้องกันการปฏิเสธของพระภิกษุสามเณรรูปนั้น ๆ จึงต้องอาศัยกลอุบาย เพื่อให้ภิกษุยอมรับและยอมจำนนตามมติความเชื่อของชาวบ้านที่ได้เคยปฏิบัติกันมาครั้งสมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน

๓.๒.๓ จริยวัตรของผู้รับการสดสรง

การสดสรงของชาวตำบลป่าสัก อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการยกย่องเชิดชูพระภิกษุสามเณรด้วยลาภยศ พระภิกษุสามเณรผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม ที่จะได้รับการสดสรงตามมติของชาวบ้านและคณะสงฆ์ จึงมีความสัจจะ เกรงจะเป็นผู้คิดในลาภยศ หรือเครื่องสักการะ ท่านจึงมักวางตัวเป็นผู้มกน้อย สันโดษ ไม่ชวนขวยในที่จะได้ลาภยศ ไม่แสดงอาการใด ๆ ที่จะเป็นการแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ต้องการลาภยศ เครื่องสักการะ^{๑๙}

เมื่อพระภิกษุสามเณรบวชเรียนไปได้ระยะหนึ่งจนสามารถท่องมนต์เจ็ดตำนาน สวดพระปาติโมกข์ เรียนภาษาบาลีถึงขั้นตอนหนึ่ง ๆ ชาวบ้านมักนายกวัด เจ้าบ้านผ่านเมือง ก็จะจัดพิธีสดสรงให้พระภิกษุสามเณรรูปนั้น ๆ เพื่อที่จะเลื่อนสมณศักดิ์ไปอีกระดับหนึ่ง แต่กระนั้นก็ตาม พระสงฆ์สามเณรที่จะได้รับพิธีสดสรงนั้น ต้องมีจริยวัตรอันดีงาม ชาวบ้านเลื่อมใสศรัทธา และต้องขยันหมั่นเพียรศึกษาพระธรรมวินัยและศึกษาคัมภีร์ได้ตามลำดับที่กำหนดไว้ จึงจะได้รับเลื่อนสมณศักดิ์

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าสังคมจะควบคุมจริยวัตรของพระภิกษุสงฆ์ด้วย เพราะชาวบ้านมีความใกล้ชิดกับวัดจึงรู้ว่าพระภิกษุรูปใดมีจริยวัตรดีงาม และขยันหมั่นเพียรในการศึกษาพระธรรมวินัยสมควรแก่การรับสดสรง ส่วนพระภิกษุที่นอกคอกประพฤติผิดพระวินัยเป็นอาชญา ชาวบ้านจะรู้กันทั่วไปในสังคมเล็ก ๆ นั้น ฉะนั้น พระภิกษุรูปดังกล่าวจึงไม่ได้รับการสดสรงเพื่อเลื่อนสมณศักดิ์ (ต่างกับปัจจุบัน ที่ส่วนกลางมีอำนาจเลื่อนสมณศักดิ์ แต่ชาวบ้านที่อยู่ใกล้ชิดวัดรู้เห็นพฤติกรรมของพระสงฆ์อย่างดีไม่มีสิทธิ์มีเสียงในการเลื่อนสมณศักดิ์ จึงพบว่ามีกรณีพิพาทกันอยู่เนื่อง ๆ)^{๒๐}

จริยวัตรของพระภิกษุสามเณรผู้ที่จะได้รับการสด ต้องเป็นผู้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ถึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความเหมาะสม ตามคุณสมบัติของผู้จะเข้าสู่พิธีสดสรง อัน

^{๑๙} พิฑูร มลิวัลย์, ประเพณีเถราภิเษก, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑.

^{๒๐} เดิม วิภาคย์พจนกิจ, ประวัติศาสตร์อีสาน, (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๐), หน้า ๕๕๑.

หมายถึงเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้การยกย่องและยอมรับ ทั้งในสมัยดำรงเพศสมณะและลาสิกขา การยอมรับและการยกย่องก็ยังคงติดตามมาเป็นที่ยอมรับตลอดไป

๓.๓ กองสด

เมื่อมีมติกำหนดพิธีการสดสรงแล้ว สิ่งที่ต้องใช้ในการสดสรงประกอบไปด้วย เครื่องครองของพระภิกษุสามเณรที่จะสดสรง เรียกว่า “กองสด” แล้วยังมีหلابเงิน – หلابคำ เครื่องประกอบการสดสรง ซึ่งจะได้อธิบายดังนี้

๓.๓.๑ เครื่องกองสด

เครื่องสดสรง ซึ่งบางแห่งเรียกว่าบริหารเครื่องยศ ประกอบด้วย สิ่งเหล่านี้ คือ

๑) เครื่องสมณบริหาร^{๒๑} มี ๘ อย่าง (อย่างเดียวกับเครื่องบวชนาค) ดังนี้ ๑) ผ้าจีวร ๒) ผ้าสังฆาฏิ ๓) ผ้าสบง ๔) รัศประคด ๕) มิดโกน ๖) กล่องเข็ม ๗) ธรรมกรก ๘) มิดตัดเล็บ

๒) เครื่องสมณูปโภค^{๒๒} ได้แก่ เครื่องใช้สอยอันควรแก่สมณะบางอย่าง เป็นเครื่องประกอบ ดังต่อไปนี้ ๑) ผ้าห่ม ๒) ตาลปัตร ๓) มิดตัดเล็บ ๔) รองเท้า ๕) ร่ม ๖) ไม่เท้าเหล็ก ๗) วอมกาบ หรือห่อวอมกาบ (กระโจมศิระ) ๘) ที่นอน ๙) เสื่อ ๑๐) เตียนนอน ๑๑) ฟ้านิสีทนะ ๑๒) เขียนมาก ๑๓) สำหรับ ๑๔) กระโถน เป็นต้น

เครื่องสาธารณูปโภค อาจจะมีมากกว่านี้ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมและความเหมาะสม ส่วนเรื่องจำนวนว่าอย่างไรจะมีมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความต้องการของเจ้าภาพหรือชาวบ้าน ว่าจะให้ประโยชน์อะไรเกิดขึ้นมาก เช่น เครื่องสมณูปโภค อาจจะมี เสื่อ ที่นอน รองเท้า มากกว่าหนึ่งก็ได้ เพราะเป็นเครื่อง ทาน เครื่องใช้ เพื่อผู้ที่สดสรงและคณะสงฆ์ สุดแต่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

๓.๓.๒ หلابเงิน – หلابคำ

หلابเงิน – หلابคำ คือ แผ่นเงิน (หิรัญบัฏ) และแผ่นทองคำ (สุพรรณบัฏ) สำหรับจารึกนามผู้ได้รับการสดสรง (เถราภิเษก) ไม่มีกำหนดว่าชั้นไหนควรได้รับหلابเงิน ชั้นไหนควรได้รับหلابคำ จะเป็นหلابชนิดไหนก็ได้ ไม่เลือก ถวายตามศรัทธา และส่วนมากมักจะเป็นหلابคำ หلابเงินหلابคำนั้นมีกำหนดขนาดความยาวไว้แน่นอน^{๒๓} ดังนี้

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระอธิการทองดี จิตโน, รองเจ้าคณะตำบลป่าสัก เขต ๒ เจ้าอาวาสวัดคอนคู, วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายหาญ บัวเลิง, ชาวบ้านดอนแคน, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายพรหมา ขอดดี, ชาวบ้านร่องคำ, วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

๑) ชั้นสำเร็จ ยาวเพียงตา คือวัดจากกลางถึงตา (ของผู้ที่ได้รับการสดสรง) จำนวนรูป
ละ ๑ หลาบ มีความเรียกกำหนดขนาดเป็นสามัญว่า สำเร็จเพียงตา

๒) ชั้นชา ยาวเพียงหู คือ วัดจากหูซ้ายถึงหูขวา (ของผู้ที่ได้รับการสดสรง) จำนวน
รูปละ ๑ หลาบ มีความเรียกกำหนดขนาดเป็นสามัญว่า ชาเพียงหู

๓) ชั้นคู้ หรือ ครู ยาวสอบง่อน (รอบท้ายทอย) คือ วัดจากท้ายทอยด้านซ้าย ถึงท้าย
ทอยด้านขวา (ของผู้ที่ได้รับการสดสรง) จำนวนรูปละ ๑ หลาบ มีความเรียกกำหนดขนาดเป็นสามัญ
ว่า คูสอบง่อน

คำจารึกหลาบเงิน – หลาบคำ คือข้อความที่จารึกลงในหลาบเงิน-หลาบคำนั้น เพื่อให้มี
สิริมงคลและความศักดิ์สิทธิ์ต่อสิ่งที่ได้จารึกลงไป คำจารึกนั้นมีดังต่อไปนี้

“ศรี ศรี สุกมังกุลุตตมะ ทิชาญวัฒน์ะ พุทธสังกาช.... พิลาส เอื้องสม...(เหมันต)
กาลนิยม พรหมทินโนตม์ พระจันทร์แจ้งโชติไสแสง แฝงกับนักขัตตยะุตตมะ ราชาลีกษ์
ถึกหน่วยชื่อว่า.....(กรณี) ลูกไสติสนิท อันสถิตอยู่ใน....(เมษารามิ) ลูกไสติบ้เสร์ (ฝูงข้า
เจ้าทั้งหลาย) ภายในมิสังฆราชกุเจ้าเป็นเค้า ภายนอกมิเจ้า....(ภูมิปาละ) เป็นประธาน กับทั้ง
บุตรหลายกรรมกรใหญ่่น้อย สิบฮ้อยท้าวพญา พร้อมกันน้อมนำมา ยังบริวารและนำพุทธา
ภิเษกอดิเรกพระพร แถมนามกรตัมยศ สด....(นามเดิม) ขึ้นสู่พื้น.....(หิรัญญรชตะปฎฎา –
สุวัณณรชตะปฎฎา) ให้ชื่อว่า.....(สำเร็จ....ชา...คู้) ธรงคัมภีรปัญญาแลสุขุมปัญญา
ศาสนูปะถัมภ์ สัมปันนะวิโรจน์ โชติปาละเจ้า เข้าสู่เถรภิเษกมุงคูลขอให้อนิจาเรญวิรุพะ
ในพุทธศาสนาทุกเมื่อเทอญ”^{๒๔}

คำจารึกหลาบเงิน – หลาบคำ บ้างก็นิยมใช้คำบาลีขึ้นออกอยู่กัประธานคณะลงมติความ
เหมาะสม ซึ่งว่าไม่ผิดหลักการใดๆ ขึ้นต้นหรือลงท้ายคำจารึกว่า

โส อตุลลทุโร สุจิโต	วิรุโพท พุทธสาสน
อโรโค สุจิโต โหหิ	สท สพุเพหิ ญาดิภิ
จตุตาโร ฐมมา วฑฺฒนติ	อายุ วณฺโณ สุขํ พลั ^{๒๕}

คำจารึกหลาบเงิน-หลาบคำ บางท้องถิ่นที่หาหลาบไม่ได้ขนาดตามกำหนด พอจะใช้
จารึกข้อความให้จบครบถ้วนได้ ก็ใช้ใบลานจารึกแทน เวลาอ่านก็อ่านใบลาน ส่วนหลาบใช้จารึก
เพียงนามเดิมและชั้นยศของผู้ที่ได้รับการสดสรงเท่านั้น

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางดิ ฮวดศรี, ชาวบ้านร่องคำ, วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูประภัสร์สิทธิคุณ, เจ้าคณะอำเภอจตุรพักตรพิมาน, วันที่ ๒๐ พฤษภาคม
๒๕๕๕.

๓.๓.๓ เครื่องประกอบกองสดทรง

เครื่องประกอบกองสดทรง ได้แก่ เครื่องสักการบูชาต่าง ๆ เฉพาะที่จำเป็นต้องมี จะขาดเสียมิได้ คือเครื่องสักการบูชาที่ขาดไม่ได้ในพิธีสดทรง ประกอบไปด้วย

- ๑) เทียนเล่มบาท คือ เทียนที่ทำด้วยขี้ผึ้งแท่นัก ๑ บาท จำนวน ๑ คู่ (กองสดละคู่)
- ๒) เทียนเล่มเบี่ย คือ เทียนที่ทำด้วยขี้ผึ้งแท่นัก ๒ บาท จำนวน ๑ คู่ (กองสดละคู่)

๓) เทียนกิ่ง (เทียนง่า) คือ เทียนที่ทำเป็นกิ่ง คล้ายกิ่งไม้ โดยเอาเทียนเล่มมา ๒ เล่มเล่มหนึ่งทำเป็นต้น อีกเล่มหนึ่งหักตรงกลาง กะส่วนยามออกไปให้เท่ากัน แล้วนำไปติดพันเข้าที่ตรงกลางของกลางเทียนที่ทำเป็นต้น ให้ปลายเทียนทั้ง ๒ ข้างงอขึ้นข้างบนก็จะเป็กิ่ง รวมทั้งปลายเทียนที่ทำเป็นต้นด้วยก็จะเป็น ๓ กิ่งพอดี เทียนกิ่งนี้บางแห่งเรียกว่า “เทียนงา”^{๒๖}

๔) เทียนเล็ก เทียนนี้ใช้เพียง ๑ ค่าเท่านั้น สำหรับถวายให้ผู้ได้รับการสดทรงถือไว้บูชาในเวลาฟังคำอ่านหลายเงิน – หลาบทอง หลังจากสดสงแล้ว

๕) ขันหมากเบง หรือ หมากเบญจ ได้แก่พานบายศรี ใช้กองสดละ ๑ คู่ คือบายศรีซ้ายและบายศรีขวา^{๒๗}

๖) โสังสด ได้แก่ สถานที่สดทรง นิยมปลูกหอทรง คือ ปลูกหอเล็ก ๆ ขึ้นเพื่อจัดเป็นห้องทรงน้ำได้ จะมีการประดับประดาให้สวยงาม (บางแห่งปลูกฮ้าน)^{๒๘} ขึ้นที่ข้างฮางสดทั้งสองข้าง) ที่โสังสดนี้ จะต้องตั้ง ฮางสดศิลาอาสน์ โองน้ำหอม ไว้พร้อมด้วย^{๒๙}

๗) ฮางสด คือ รางสำหรับรดน้ำสดรงผู้ได้รับสดทรง บางแห่งเรียกว่า ฮางลิน ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ขุดเป็นราง ยาวประมาณ ๖ ศอก ทำเป็นรูปพญานาค ลงรักปิดทอง (รูปเหมือนนาค) มีเศียรข้าง ๓ เศียรข้าง ๗ เศียรข้าง มีราวเทียนอยู่กลาง ขาวไปแต่หัวตลอดท้าย เมื่อดั้งรางนั้น นิยมหันหัวรางไปทางทิศเหนือ หันปลายรางไปทางทิศใต้ และให้ส่วนตัวรางอยู่ภายนอกห้องทรง ส่วนหัวรางเข้าไปในห้องทรง ตรงคอรางเข้าเป็นรูปกลม ๆ สำหรับให้น้ำไหลลง ใช้ผ้าขาวทำเป็นถุงแขวนรองไว้ตรงรูที่น้ำไหลลงเพื่อรองน้ำในถุงนั้นมีใบโพธิ์ ๗ ใบ และเครื่องรางของขลังต่าง ๆ ตามสมควร ศิลาอาสน์ คือ ก้อนหินสำหรับรองนั่งสดรงน้ำ บางแห่งใช้ก้อนหินขนาดสูงพอนั่งห้อยขาได้ บางแห่งใช้ขนาดเตี้ย ใช้นั่งขัดสมาธิ เรียกอย่างหนึ่งว่า บัลลังก์ศิลาหรือบัลลังก์ศิลาอาสน์ จัด

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ ฐิตปัญโญ, รองเจ้าคณะอำเภอจตุรพักตรพิมาน, วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายหาญ บัวเลิง, ชาวบ้านดอนแคน, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๒๘} ฮ้าน ตรงกับคำไทยภาคกลางว่า ร้าน หมายถึง ศาลเพียงตา.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระมงคล ปิยสีโล, วัดป่าดงดินแดง, วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

วางไว้ในห้องสรงได้สะอาดตรงที่น้ำไหลลง โดยเอาใบกล้วยปูพื้น แล้วเอาหญ้าแพรกและใบคูณ ๗ ใบ ใบขย ๗ ใบ วางไว้บนใบกล้วย แล้วจึงวางศิลาอาสน์ทับชั้นบน

๘) โองน้ำหอม คือ อ่างอาบนํ้าสำหรับสรง เตรียมน้ำหอมใส่ไว้ให้เต็ม น้ำหอมนั้น ใช้แก่นจันทร์หอมและขมิ้นหอมฝนใส่นํ้า หรือจะมีน้ำอบด้วยก็ได้

ดังนั้น โองสนนี้ นิยมจัดไว้ห่างจากศาลาโรงธรรมพอสมควร (ประมาณ ๑๐ – ๒๐ วา)^{๓๐} ทางเดินทางศาลาโรงธรรมไปถึง โองสนนั้น ใช้ผ้าขาวปูลาด สองข้างทางนั้นปลูกต้นกล้วย ต้นอ้อย ไว้เป็นระยะ ๆ อย่างเป็นระเบียบ เบื้องบนใช้ผ้าขาวคาดเป็นเพดานตลอดทางเดิน

๓.๓.๔ ลำดับชั้นสมณศักดิ์

ลำดับชั้นสมณศักดิ์ของชาวคำป๋าสังข์ อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ที่นิยมทำกันมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน มีลำดับชั้นดังต่อไปนี้

คำว่า "ชา" คงหมายถึง ปรีชา นั่นเองแต่คัดค้านออกคงไว้เพราะชาตัวเดียวซึ่งหมายถึงฉลาด รอบรู้ หรือคงแก่เรียน ตรงกับคำว่า ปรีญาหรือเปรียญในปัจจุบัน คนอีสานออกเสียงว่า ชา ผู้ที่จะได้เลื่อนสมณศักดิ์ขั้นนี้จะต้องผ่านชั้นสำเร็จมาก่อน แล้วพยายามเล่าเรียนจบหลักสูตรชั้นกลาง จนมีปรีชาสามารถรอบรู้แตกฉานแตกในพระไตรปิฎกควรแก่การเลื่อนสมณศักดิ์ขั้นนี้ จะเป็นจ้าวหรือเจ้าหัวก็ได้ ถ้าเป็นจ้าวเรียกว่า ชาจ้าว ถ้าเป็นเจ้าหัวเรียกว่าเจ้าหัวชาแล้วใส่ชื่อจ้าว เจ้าหัวต่อท้าย เช่น ชาจ้าวขาว เจ้าหัวชาแดง^{๓๑} เป็นต้น

ผู้ที่จะได้ขั้นนี้ จะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ๒ ประการ^{๓๒} คือ

๑) เรื่องอายุ พรรษา จะต้องพ้น นวกภูมิและมัชฌิมภูมิ ตั้งอยู่ในเถรภูมิ เรียกว่า มีวัยสมบัติอย่างหนึ่ง

๒) เรื่องคุณวุฒิ จะต้องผ่านชั้นสำเร็จและชั้นชามาแล้ว มีอุตสาหะวิริยะ เล่าเรียนจบหลักสูตรชั้นปลายและค้นคว้าให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อยู่ในเกณฑ์ที่เรียกว่า พหุสูต สมควรเป็นครูบาอาจารย์ได้ จ้าวเรียกว่าจ้าวเจ้าหัว เรียก เจ้าหัวกู เช่น กูจ้าวทอง เจ้าหัวกูเงิน เป็นต้น อนึ่งผู้มีสมณศักดิ์เป็นชั้นนี้ถ้าได้รับอาราธนาให้เป็นครูอาจารย์สอนลูกเจ้านายหรือพระราชโอรส ร่วมกับปุโรหิตาจารย์ ก็เรียกว่า ราชกูจ้าว เจ้าหัวราชกู

ประเพณีสดร่งของชาวคำป๋าสังข์จะสิ้นสุดที่ชั้นกู เพราะในสมัยโบราณมีการยกสมณศักดิ์มากเกินไป และเลื่อนสมณศักดิ์พระภิกษุได้โดยไม่มีขอบเขตจำกัด ทำให้ไปมีผลกระทบ

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายพรหมา ขอดดี, ชาวบ้านร่องคำ, วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายบัว สุวรรณ, ไวยาวัจกรวัดร่องคำ, วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ ฐิตปัญโญ, รองเจ้าคณะอำเภोजตุรพักตรพิมาน, วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

ต่อทางฝ่ายบริหารบ้านเมือง โดยที่สมณศักดิ์ชั้นที่สูงขึ้นไปมากกว่าชั้นผู้นั้นจะเป็นของฝ่ายบริหาร ซึ่งมีในประเพณีของลาว ซึ่งในปัจจุบันจะมีการแต่งตั้งสมณศักดิ์ ซึ่งมีหลายชั้น หลายระดับ คือ ชั้น สมเด็จพระสังฆราช ชั้นสมเด็จพระราชาคณะ ชั้นหิรัญบัฏ ชั้นพระราชาคณะ ชั้นพระครูสัญญาบัตร ชั้นฐานานุกรม ชั้นเปรียญ ในแต่ละชั้นยังแบ่งออกหลายระดับ เช่น ชั้นพระราชาคณะ แบ่งเป็น ชั้น ธรรม ชั้นเทพ ชั้นราช และชั้น สามัญ พระครูสัญญาบัตร แบ่งเป็นชั้นพิเศษ ชั้นเอก ชั้นโท ชั้นตรี สมณศักดิ์แต่ละชั้นมีพัดเป็นเครื่องหมายกำหนด เรียก พัดสมณศักดิ์ หรือ พัดยศ^{๓๓}

๓.๔ ขั้นตอนในพิธีฮอดสง

ขั้นตอนและพิธีในการดำเนินการกิจกรรมการฮอดสง จะมีการโฮม (รวม) ตั้งกองฮอดสงโดยศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาวตำบลป่าสัก เมื่อพร้อมกันแล้วก็จะแห่กองฮอดสงไปรอบหมู่บ้านและจึงเข้ามาจัดพิธีในศาลาหรือในสถานที่ที่ได้จัดเอาไว้ดังผู้วิจัยจะได้อธิบายดังนี้

๓.๔.๑ การแห่และตั้งกองฮอด

ในวันโฮม (รวม) เมื่อพร้อมกันตั้งกองฮอดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. จะมีการแห่กองฮอดรอบโบสถ์หรือศาลาโรงธรรม (ศาลาการเปรียญ) แล้วแต่ละเห็นสมควร โดยจัดขบวนแห่อย่างสวยงาม ในขบวนแห่นั้นจะมีการหามพระสังฆเถระ ซึ่งเป็นประธานในพิธีนำหน้าขบวน (บางแห่งไม่นิยมแห่) ตามด้วยคานหามแคร่ไม้ไผ่สำหรับพระภิกษุ สามเณรผู้ที่จะได้รับการฮอดสง มีคนอุ้มผ้าไตร ถือบาตร และเครื่องฮอด เครื่องประกอบฮอด เดินตามกันเป็นขบวน มีการตีฆ้อง กอง คีลพิน เป่าแคน เป่าปี่ สีซอ เป็นต้น จุดพลุ จุดตะไล อย่างครึกครื้นมีข้อสังเกตอย่างหนึ่ง คือ ผู้ได้รับการฮอดสงนั้นจะต้องสวมห่อหมากบ หรืออวมกบ (กระโจมมงคล) บนศีรษะ และถือตาลปัตรทุกองค์ ครั้นแห่เสร็จแล้ว ก็นำเครื่องฮอด เครื่องประกอบฮอดทั้งหมดกลับไปตั้งไว้บนศาลาโรงธรรมตามเดิม^{๓๔} ครั้นถึงตอนเย็น เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ – ๒๐.๐๐ น. ก็จะมีตั้งกองฮอด (สมโภชกองฮอด บางแห่งไม่มีการสมโภชกองฮอด) โดยนิมนต์พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์บนศาลาโรงธรรม และมีมหรสพสมโภชตลอดคืน ถึงตอนเช้าวันรุ่งขึ้น ซึ่งเป็นวันงานมีการถวายอาหารบิณฑบาตแก่พระสงฆ์แล้วมีธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์ (ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสม)^{๓๕}

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระครูประภัตรวิสุทธิคุณ, เจ้าคณะอำเภอจตุรพักตรพิมาน, วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายวิเชียร หนองสิมมา, ชาวบ้านร่องคำ, วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระมหาถวิล ปิยธมฺโม, วัดโนนเมือง, วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๕.

๓.๔.๒ ขั้นตอนในพิธีสดทรงหรือพิธีสถาปนา

การประกอบพิธีสดทรงนั้น ส่วนมากใช้ศาลาโรงธรรมหรือศาลาการเปรียญเป็น โรงพิธี และนิยมประกอบพิธีในตอนบ่ายของวันงาน ซึ่งการประกอบพิธีสดทรงมีขั้นตอนดังต่อไปนี้^{๓๖}

๑) พระสงฆ์และชาวบ้านประชุมพร้อมกันที่ศาลาโรงธรรมหรือศาลาการเปรียญ

๒) นิมนต์ผู้ที่ได้รับการสดทรงนั่งบนศิลาอาสน์ที่จัดไว้เฉพาะ

๓) นิมนต์พระพิธีเจริญชัยมงคลคาถานั่งบนอาสนะ

๔) จัดให้มีพราหมณ์ ๔ คน นุ่งขาวห่มขาว ถือไม้หลาว คือ ไม้แบน ๆ ยาวประมาณ ๑ วา ยืนเฝ้ารักษาประจำอยู่ทั้ง ๔ ทิศของโองสด

๕) เมื่อได้มงคลฤกษ์แล้ว พระเถระผู้เป็นประธานในพิธีมอบตาลปัตรให้ผู้ได้รับ เถราภิเษก สวมวอมากบ (กระโจมมงคล) ให้ทุกรูปที่ได้รับพิธีสดทรงยืนไม้เท้าเหล็กให้ผู้ได้รับการ สดทรงจับ แล้วจึงออกจากโรงพิธี (ศาลาโรงธรรมหรือศาลาการเปรียญ) เข้าสู่ห้องทรงที่โองสด

๖) คฤหัสถ์ผู้ชายทอดคนถวายเป็นสะพานให้ผู้ได้รับการสดทรงเดินเหยียบเข้าสู่ห้องทรง โดยพร้อมกันนอนคำเรียงเป็นแถว ตั้งแต่โรงพิธีถึงห้องทรง

๗) เมื่อถึงห้องทรงแล้ว พระเถระผู้เป็นประธานในพิธีพร้อมทั้งพระพิธีพากันจุดเทียนกิ่ง บนราวเทียนข้างโองสด แล้วพระพิธีเดินกลับโรงพิธี พระเถระคงอยู่ในห้องทรง

๘) พระเถระผู้เป็นประธานถอดวอมากบจากศีรษะของผู้ที่ได้รับการสดทรง จับบ่าซ้ายขวา หมุน ๓ รอบ เป็นทักษิณาวฏ (ขณะที่ผู้ได้รับการสดทรงยืนอยู่) เสร็จแล้วนิมนต์ให้นั่งบนศิลาอาสน์ (แต่บางแห่งให้นั่งบนเก้าอี้ วางเท้าเหยียบก้อนหินหรือแผ่นดิน) โดยให้ผู้ได้รับการสดทรงนั้นนั่งหัน หน้าไปทางทิศหัวใจเป็น ตามวันนั้น ๆ ดังนี้

วันอาทิตย์	หัวใจเป็น	อยู่ทางทิศอุดร
วันจันทร์	หัวใจเป็น	อยู่ทางทิศหรดี
วันอังคาร	หัวใจเป็น	อยู่ทางทิศอีสาน
วันพุธ	หัวใจเป็น	อยู่ทางทิศบูรพา
วันพฤหัสบดี	หัวใจเป็น	อยู่ทางทิศอาคเนย์
วันศุกร์	หัวใจเป็น	อยู่ทางทิศพายัพ
วันเสาร์	หัวใจเป็น	อยู่ทางทิศทักษิณ ^{๓๗}

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายบัว สุวรรณ, ไวยาจักรวัดร่องคำ, วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^{๓๗} พิฑูร มลิวัลย์, ประเพณีเถราภิเษก, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรม ราชูปถัมภ์, ๒๕๓๕), หน้า ๓๖.

๕) เมื่อนั่งเรียบร้อยแล้ว พระผู้ได้รับการสดสรงก็จะทำพิธีจุดเทียนเล่มเบ็ญ โดยมีผู้นำเทียนเล่มเบ็ญทั้งคู่ไปตั้งไว้ตรงหน้า แล้วจุดเทียนเล่มบาททั้งคู่ส่งถวาย พระผู้ได้รับการสดสรง รับแล้วเอาเทียนเล่มบาทนั้น (เป็นเทียนชนวน) จุดเทียนเล่มเบ็ญ พิธีจุดนั้น เอาเทียนเล่มบาทที่มีมือขวาถือ จุดเทียนเล่มเบ็ญที่ตั้งอยู่ข้างซ้าย เอาเล่มที่มีมือข้างซ้ายถือ จุดเทียนเล่มที่ตั้งอยู่ข้างขวา คือ จุดไขว้มือกัน ทีแรกใช้มือขวาทาบมือซ้ายแล้วกลับซ้ายทาบขวา และกลับขวาทาบซ้ายอีก เป็น ๓ หน แล้วมอบให้คนนำไปติดไว้ที่ราวเทียนข้างฮางฮอด(รางสรง)

๑๐) เมื่อพระรูปที่ได้รับการเชกจุดเทียนเล่มเบ็ญเสร็จแล้ว คฤหัสถ์ทั่วไปก็พร้อมกันทำพิธีถวายผ้าไตรและเครื่องสดสรง โดยตั้งนะโม ๓ จบ แล้วกล่าวคำถวาย พระรูปที่ได้รับการสดสรงเปล่งวาจา “สาธุ” ครั้นแล้วคฤหัสถ์ผู้เป็นประธานก็จะนำผ้าไตรไปถวายแก่พระรูปที่จะได้รับการสดสรง ไปทำกับปะพินทุผ้าไตรตามพระวินัย แล้วมอบให้คนถือผ้าไตรไว้

๑๑) ครั้นแล้วฝ่ายฆราวาส ก็พร้อมกันกล่าวคำถวายน้ำอบน้ำหอมสำหรับสรง แล้วนำน้ำอบน้ำหอมไปถวายพระเถระผู้เป็นประธานในพิธี พระเถระรับน้ำหอมแล้วได้ทำพิธีสรงให้ก่อน โคนสรงที่ศีรษะผู้ได้รับการสดสรง ขณะนั้นพระพิธีก็เริ่มสวดชัยมงคลคาถา (บางแห่งสวดไชยน้อย ไชยใหญ่) พร้อมทั้งมีการลั่นฆ้องชัย ตีกลอง จุดพลุ จุดตะไล อย่างครึกครื้น พระสงฆ์และคฤหัสถ์ญาติโยมชายหญิง ทุกวัยที่ไปร่วมพิธีก็จะนำน้ำอบน้ำหอมไปสรง โดยเทลงที่ฮางฮอด ส่วนที่อยู่นอกห้องสรง (น้ำจะไหลไปรดผู้ได้รับการสดสรงที่นั้งอยู่บนศิลาอาสน์ในห้องสรง)^{๓๘}

๑๒) เมื่อทำการสดสรงเสร็จแล้ว พระเถระผู้เป็นประธาน ก็จะให้ผู้ได้รับสดสรงตีฆ้องชัย โดยใช้กำปั้นตีให้ดัง ๓ ลา ขณะตีนั้นให้อธิษฐานในใจว่า สีนหาทำ นทนุเต เต ปริสาธุ วสารทว่า ๓ หน พร้อมกับการตีฆ้องนั้น ฆราวาสญาติโยม ก็จะพากันส่งเสียงพร้อมกันว่า สำเร็จ ซา คุ^{๓๙} คือส่งเสียงขึ้นพร้อมกัน ๓ หน ตามระดับชั้นของผู้ได้รับสดสรง

๑๓) ครั้นแล้วผู้ได้รับการสดสรงจึงลุกจากที่นั่งไปรับผ้าไตรมาครอง พระเถระผู้เป็นประธานมอบตาลปัตรให้ทุกรูปแล้วยื่นไม้เท้าเหล็กให้จับ แล้วจูงขึ้นไปบนศาลาโรงธรรมหรือศาลาการเปรียญ ฆราวาสผู้ชายก็จะทอดคนถวายเป็นสะพาน โดยนอนค้ำเป็นแถวให้ผู้ได้รับสดสรงเดินเหยียบขึ้นสู่ศาลาโรงธรรมอีก

๑๔) ครั้นที่ประชุมแล้ว ฆราวาสญาติโยม ก็จะพากันจุดเทียนบูชาพระรัตนตรัย ไหว้พระและรับศีล โดยพระผู้ได้รับการสดสรงที่มีอาวุโสกว่าเป็นผู้ให้ศีล (บางถิ่นให้ผู้รับการสดสรงทุกรูปให้ศีลพร้อมกัน แต่ชาวคำบลปาสังข์ไม่นิยมการให้ศีลพร้อมกัน)

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายวิเชียร หนองสิมมา, ชาวบ้านร่องคำ, วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายหาญ บัวเล็ง, ชาวบ้านดอนแคน, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕.

๑๕) ครั้นแล้วผู้ประธานฝ่ายฆราวาส หรือศาสนบัณฑิต จะอ่านหลาเงินและหลาทอง (หิรัญบัฏและสุพรรณบัฏ) เมื่ออ่านจบวาระแรก ก็ต้องตีม้อง ๑ ที ให้เสียงสาธุการ ๑ ครั้ง เมื่ออ่านจบวาระที่ ๒ ก็ตีม้องชัย ๒ ที ให้เสียงสาธุการ ๒ ครั้ง เมื่ออ่านจบวาระที่ ๓ ก็ตีม้องชัย ๓ ที ให้เสียงสาธุการ ๓ ครั้ง เสร็จแล้วผู้เป็นเจ้าศรัทธาก็ถวายหลาเงินและหลาทอง และเครื่องกองสดตลอดไทยธรรมทั้งปวง

ดังนั้นในขั้นตอนของพิธีสดสรงเริ่มต้นด้วยการตั้งกอง เมื่อชาวบ้านตั้งกองสดสรงเสร็จเรียบร้อยแล้วจะมีการแห่และสมโภช (งัน) กองสดสรงนั้น จากนั้นจะเริ่มพิธีการสถาปนาหรือพิธีการสดสรง เมื่อเสร็จครบตามพิธีสดสรงแล้วก็จะมีการถวายไทยธรรมและรับพรจากพระสงฆ์ต่อไป

๓.๕ การบายศรีสู่ขวัญ

เมื่อทำพิธีสถาปนาหรือพิธีสดสรงเสร็จแล้ว ก็จะมีการบายศรีสู่ขวัญผู้ได้รับการสดสรงทุกรูป วิธีทำนั้นนิยมให้ผู้รับการสดสรงนั่งล้อมชั้นบายศรี พราหมณ์ก็จะเริ่มทำพิธีชุมนุมเทวดา (ป่าวเทวดา) และกล่าวคำสู่ขวัญ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับพระภิกษุผู้ที่ได้รับการสดสรงตามลำดับ ดังนี้

๑ ชุมนุมเทวดา (ป่าวเทวดา)

ชุมนุมเทวดา (ป่าวเทวดา)ซึ่งมีคำป่าว ดังนี้

“อายนตุ โภณโต เทวา คุราเทพยดาเจ้าถ้วนทุกหมู่ อันสถิตอยู่ทุกแห่งห้องจักรวาล อันเนาในสถานทุกเทศ ถ้วนาน น้ำเขตไพรพนอม ท้วทั้งจอมคอยคงห้วยหาด ท้วทั้งอากาศเวหน ภายควงบนฝูงมวลแมนทุกเหล่า ถ้วนหน้าพร้าอินทร์พรหม ทั้งพญาขมคองอาจ ทั้งทั่วทั่วราชจุโลกบาล ผู้บริหารทวยโลก ให้หายโศกอยู่สวัสดิ์ ทั้งนางธณัณเณอสุครุฑนาททุกภาค้น้านางน้อย เมขลา ทั้งมหัศจรรย์มวลหมู่ เชิญมาสู่เขตตั้งพิธี อันฝูงข้าดาดีดกแต่งไว้ ขอเชิญเทพไท่สรวงสวรรค์ มาเฮวพลันห่อนให้ช้า ฮีบอ่วยหน้าเสด็จด่วนลงมา เทียวเทอญ”^{๔๐}

๒ คำสู่ขวัญ

การสู่ขวัญ ก่อนอื่นจะต้องตั้งนโม ๓ จบ แล้วว่าคำสู่ขวัญเป็นทำนองดังนี้

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายพรหมา ยอดดี, ชาวบ้านร้องคำ, วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

ศรีศรี สิทธิพระพร บวรดิเรก อเนกเทโว ชยตุ ะวัง ชัยยะมังคละ มหาสิริมังคลศ
 ศาสตรเทพพร้อมอาคม ขุนบุรณบุณแปลงแล้ว ให้ลูกแก้วออกกินเมือง ฤทธิเอื้องตรงแท่น
 มือนี่แม่นมหาคุณ ขุนแคนดาแต่งแล้ว ให้ลูกแก้วกึ่งลงมา เป็นราชาสืบสร้าง เมืองมิ่งกว้าง
 นาคอง วันนี้ปองเป็นโชค ไตรโลกยอมลือชา ทรงอาณุภาพยิ่ง เป็นเจ้าจอมมิ่งเมืองแมน ทรง
 แท่นแดนถนัดล้ำ มือนี่ข้าคุณคงพญาจักรทรงทศราชพรหมนาคเล่าแถมพร พระอิศวร
 หลอนแถมโชค พระนารายณ์โยกสิทธิชัย ท้าวสหสัณย์นัประสาทฝนห่าแก้ว ใจผ่องแผ้ว
 บริสุทธิ อุดตมะโชค อุดตมะโชค อุดตมะคติ อุดตมะนาที อุดตมะศรีพิลาส อินทร์พาท
 พร้อมไตรยางค์ ทังนวางศ์คาคู่ พร้อมกันอยู่สอนลอน อาทิตยจรจันทรลักษณ์ อังคารถึกมหา
 ชัย พุทธพิศไปเป็นโชค ศุภร์เสาร์โชคเดชมงคล อันเป็นผลบุญหลายประ โยค อุดตมะโชค
 แท้ดีหลี มเหสักขีหลังล้ำโลก ให้หายทุกข์โศกนานา อภัยะราชาขึ้นตรงแท่น หายโกยแม่น
 วันดี กัณหาขาลีเมื่อสอดปู สถิตอยู่เย็นใจ ท้าวศรีสฤษฏ์ชฎานาถ นิมนต์ราชปุตดา ให้กินเป็น
 รากดั่งเก่า เป็นเจ้าเล่าสองที วันนี้เป็นคติทั้งห้า เจ้าฟ้าเล่าแถมคุณ พราหมานุปองราช พร
 แก้วอาจสืบประการ วรรณตัวองอาจ ขึ้นสู่ราชเรีงโย วันนี้โพธิญาณตนหน่อฟ้า ทรงเดช
 กล้าสวามเมือง พระบุญเอื้องคุ้มครองไพร่ ทศราชได้ตามธรรม จำนำสัตว์ให้พ้น วันนี้ คีลัน
 ล้นพันประมาณ หนุมานใจผ่องแผ้ว นิรมิตผาสาทแก้วก่อแปลงเมือง นาคองเอื่อนทศราช
 เชียงเคื่ออาจขุนเม็งเงินยางแข็งเนาเนื่องคับคั่ง สะพรั่งพร้อมฝูงหมู่เสนา เคาดมาเป็นปรีวาร
 แวดล้อม มาอยู่อ้อมทุกหมู่โยธา ทังนาคานาจักรุฑนาถ ทุกภาคพร้อมธรรณี เมขลาศรีสาว
 ถ้าว เชื้อท่อนท้าวบรมเมศวร บรรพรัตน์ฤทธิกล้า เอาแผ่นผ้าชีตางยาน กุมภะกันดารยมราช
 จตุโลกอาจองค์หลวง ทังควงบนบุรม เจ้าฟ้า เคาชะกล้ากว่าสิ่งทั้งหลาย จึงยังหายพระพร
 แลดวงจุ่ม ลงมาคุ้มฝูงคน ให้หายความกังวลเดือดร้อน โภยพยาธิซ่อนพ่ายไป ทังภายในแล
 ภายนอก แคนด้าวขอกีรี พระรัสสีสิทธิเดช จบเทพพร้อมอาคม นิยมประสิทธิ์ประสาท
 พรแก้วอาจดวงดี มือนี่แม่นมือสันต์ วันนี้แม่นวันชอบ ทังประกอบด้วยลิกษ์งามยามดี เป็น
 ศรีสิทธิชัยยะมังคลาดิเรก อเนกสวัสดิ์ แท้ดีหลีแลนา

บัดนี้ฝูงข้าน้อย ใจชื่นช้อยยินดีฮอน ขอโอมอ้ายโอยพรแก่...ผู้ทรงคุณความมาก
 ข้าน้อยหากขออน คุณอนุสรณ์สามสิ่ง คือรัตนตรัยแก้วกึ่งดวงดี กับทั้งคุณประเสริฐศรีทุก
 แห่ง จบแหล่งหล้าสวรรค์ มาเสกสรรเป็นพระพรแก้ว อันกล่าวแล้วคือ อายุ วรรณะ สุขะ
 พละ อาโรคยะ ปฏิฐานะ อธิปัตติ คุณสารสมบัติมีทุกหยีอง ขอเดชาภาพเื่องทั่วธรณี คือ

ดั่งแสงพระสุริย์ส่องสว่างโลก หายทุกข์โศกสวัสดิ์ ชยตุ ภว ชยมงคล จงเป็นชัยยะมงคลอัน
 แวนยิ่ง ถ้วนทุกสิ่งบรรพณ นั้นเทอญ^{๔๐}

เมื่อกล่าวคำสูตรขวัญเสร็จแล้ว ก็จะทำพิธีผูกแขนผู้ได้รับฮอดสร้งตามลำดับจากประธาน
 สงฆ์ คณะสงฆ์ และคฤหัสถ์ผู้ไปร่วมงาน เป็นเสร็จพิธี

ดังนั้นในพิธีการฮอดสร้งนั้นจะขาดสิ่งเหล่านี้ไปไม่ได้ซึ่งเป็นพิธีกรรมสุดท้ายของการจัด
 งานประเพณีฮอดสร้งของชาวดำบลป่าสังข์ เพื่อให้เป็นขวัญและกำลังใจต่อพระภิกษุผู้ที่ได้รับการ
 สถาปนาขึ้น ซึ่งท่านจะได้มีกำลังใจต่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาต่อไป

๓.๖ คำเรียกผู้ได้รับการฮอดสร้ง

คำเรียกของผู้ที่ได้รับการสถาปนาขึ้นโดยวิธีการฮอดสร้งซึ่งจะมีคำเรียกของชาวบ้านที่
 เรียกในขณะที่ยังเป็นพระภิกษุอยู่และหลังจากที่ลาสิกขาไปแล้ว ซึ่งจะมีคำเรียกที่แตกต่างกัน ดังที่
 ผู้วิจัยจะได้อธิบายเพิ่มเติมดังนี้

๓.๖.๑ คำเรียกของชาวบ้าน

ชาวดำบลป่าสังข์ ก็ไม่ต่างจากชาวอีสานในจังหวัดอื่นๆ เมื่อประกอบพิธีฮอดสร้งเสร็จสิ้น
 ชาวบ้านจะมีคำกล่าวหรือคำเรียกพระภิกษุที่ผ่านการฮอดสร้ง ในแต่ละชั้นจะมีคำเรียก ดังนี้

ฮอดสร้งเป็นชั้น ชา พระภิกษุ เรียกว่า เจ้าหัวชา ยาชา หรือ ชา แล้วตามด้วยชื่อของ
 พระภิกษุรูปนั้น เช่น ยาชาพระ..... ส่วนพระภิกษุชั้นกุ เรียกว่า เจ้าหัวกุ หรือ ยาคุ แล้วตามด้วยชื่อ
 ของพระภิกษุรูปนั้น เช่น ยาคุพระ.... เป็นต้น และพระภิกษุผู้ได้รับการฮอดสร้ง เมื่อลาสิกขาออกมา
 จะมีคำเรียก คือ จารยชา และจารยคุเป็นต้น^{๔๑}

ฮอดสร้ง ครั้งที่	ชั้นสมณศักดิ์ชื่อ	คำเรียก
๑	สำเร็จ	สำเร็จ
๒	ชา หรือ ยาชา	ยาชา
๓	กุ หรือ ยาคุ	ยาคุ
๔ ^{๔๓}	ยาท่าน	สำเร็จท่าน

ตารางที่ ๑ แสดงคำเรียกพระสงฆ์ที่ได้รับการฮอดสร้งแต่ละชั้น

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายพรหมา ยอดดี, ชาบ้านร่องคำ, วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายบุญทัน วงศ์อามาตย์, ครูโรงเรียนบ้านป่าสังข์, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๔๓} บางท้องถิ่นจะมีดังลำดับที่ ๔ แต่ในพื้นที่ดำบลป่าสังข์ การฮอดสร้งครั้งที่ ๑ เป็น ชา.

จากตารางที่ ๑ แสดงคำเรียกชื่อชั้นสมณศักดิ์และคำเรียกนำหน้าชื่อตามจำนวนครั้งที่ฮดสรง ชาวบ้านในตำบลป่าสักจะข้ามขึ้นการฮดสรงครั้งที่ ๑ ไม่ประกอบพิธีถึงครั้งที่ ๔ ยาท่านโดยจะเริ่มจากชาหรือยาชาไม่เริ่มที่สำเร็จ ครั้งที่ ๒ เรียกยาคุ แม้จะฮดครั้งต่อไปก็ครั้งที่ ๔ จะเรียกยาคุเช่นเดิม ทั้งนี้เพราะสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมและสังคม แต่ในประเพณีอีสานบางท้องถิ่น เช่น จังหวัดหนองคาย หรืออุบลราชธานี ก็จะจัดชื่อชั้นสมณศักดิ์ครบทั้ง ๔ ดังตารางที่ ๑ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้รับอิทธิพลมาจากประเพณีของล้านช้าง เวียงจันทน์ และจำปาสัก เพราะความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์นั่นเอง

ดังนั้นคำเรียกพระภิกษุที่ผ่านการฮดสรง คือ การยกย่องพระภิกษุ เป็นตำแหน่งที่บ่งบอกถึงคุณงามความดี เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา เมื่อลาสิกขาออกมามีการยกย่องในตัวบุคคลก็ยังปรากฏถึงคุณงามความดี ดัง คำเรียกว่า จารย์ชา จารย์คุ คือการให้เกียรติแม้จะลาสิกขาเป็นฤหัสถ์ คุณความดีก็ยังปรากฏแก่สังคมได้เชิดชู ยกย่อง เป็นบุคคลที่สังคมให้เกียรติ และถือว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่ได้จากบวชเรียนมาในอดีต

๓.๖.๒ การลาสิกขา

พระภิกษุสามเณรในตำบลป่าสัก อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด ก็เหมือนกับที่อื่นบางรูป เมื่อบวชอยู่ในพระพุทธศาสนาได้ระยะเวลาหนึ่ง ย่อมมีความปรารถนาจะลาสิกขาเป็นธรรมดา ฉะนั้น การลาสิกขาจึงถือว่าไม่ใช่เรื่องแปลก ขึ้นอยู่กับบุญบวชของแต่ละท่านว่าจะอยู่ในพระพุทธศาสนาได้นานแค่ไหน เมื่อปรารถนาที่จะลาสิกขาก็ย่อมทำได้ ถึงจะผ่านการฮดสรงแล้วก็ตาม ก็สามารถลาสิกขาได้^{๔๔}

พระภิกษุสามเณรผู้ที่ได้รับการฮดสรง เมื่อเวลาผ่านไป เห็นว่า อยู่ไม่ได้ ต้องการจะลาสิกขา ไปประกอบอาชีพ เป็นฆราวาสอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาในอีกทางหนึ่ง พระภิกษุหรือสามเณร ก็จะลาสิกขา การลาสิกขาจะต้องนำขัน ๕ เข้าไปกราบของอนุญาตเจ้าอาวาส ในฐานะผู้ปกครอง เมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสจึงไปขออนุญาตลาสิกขาจากพระอุปัชฌาย์ และลาพระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์ทั้งสองด้วย จากนั้น พระเถระผู้ใหญ่ท่านจะหาวันและฤกษ์กำหนดวันลาสิกขาให้ ครั้นลาสิกขาแล้วจะมีคำเรียกชื่อหลังจากนั้น^{๔๕} ด้วยเหตุที่เคยผ่านการฮดสรงมาในสมัยดำรงสมณเพศ ดังนี้

๑) ลาสิกขา ถ้าเป็นสามเณร เรียกว่า “อ้ายเชียง” หรือ “เชียง” ตามด้วยชื่อเล่นหรือชื่อจริง

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายเมฆินทร์ เจริญ, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านร่องคำ, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายวิเชียร หนองสีมมา, ชาวบ้านร่องคำ, วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

๒) ลาสิกขา ถ้าเป็นพระภิกษุ ธรรมดา เรียกว่า “อ้ายทิด” “ทิด”หรือบัณฑิต อันหมายถึง ผู้ได้เรียนรู้แล้ว ตามด้วยชื่อเล่นหรือชื่อจริง

๓) ลาสิกขา จาก “ชา” หรือ “หวัชา” เรียกว่า “จารย์ชา” คือผู้ที่ป็นครูสอนได้ด้วย เป็น ตัวอย่างในทางที่ดีได้ด้วย ตามด้วยชื่อเล่นหรือชื่อจริง

๔) ลาสิกขา จาก “กู” หรือ “ยากู” เรียกว่า “จารย์กู” คือ อาจารย์ครู ตามด้วยชื่อเล่นหรือ ชื่อจริง

หลังจากภิกษุสามเณรลาสิกขาแล้วชาวบ้านในตำบลป่าสังข์ อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับการยอมรับในตัวบุคคลที่เคยบวชเรียน ผ่านการสอดสร้ง การยกย่อง เชิดชู จาก ชาวบ้าน ดังคำเรียกผู้ที่ผ่านการสอดสร้งแล้วลาสิกขาออกมาเป็นฆราวาสว่า อ้ายเซียง อ้ายทิด จารย์ชา จารย์กู^{๔๖}

สอดสร้ง ครั้งที่	ชั้นสมณศักดิ์ชื่อ	คำเรียกหลังลาสิกขา
๑	สำเร็จ	จารย์
๒	ชา หรือ ญาชา	จารย์ชา
๓	กู หรือ ยากู	จารย์กู
๔	ยาท่าน	จารย์ท่าน

ตารางที่ ๒ แสดงคำเรียกหน้าพระภิกษุสามเณรที่รับพิธีสอดสร้งหลังลาสิกขาแต่ละชั้น

จากตารางที่ ๒ จะเห็นได้ว่าชาวตำบลป่าสังข์ จะเรียกผู้ที่ได้รับการสอดสร้งครั้งแรกเมื่อ ลาสิกขาออกมาแล้วว่าจารย์ ครั้งที่ ๒ เรียกจารย์ชา ครั้งที่ ๓ เรียกจารย์กู แม้จะสอดสร้งต่อไปก็จะ เรียกจารย์กูเช่นเดิม เพราะดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจะไม่มีการสอดครั้งที่ ๔ ซึ่งจะสอดแค่ ๓ ครั้ง แต่ใน ส่วนของจังหวัดอื่นๆ เช่น หนองคาย หรืออุบลราชธานี จะมีคำเรียกผู้ที่ได้รับการสอดครั้งที่ ๔ แล้วลาสิกขาออกมาว่า จารย์ท่าน

ดังนั้นในคำเรียกผู้ที่ได้รับการสอดสร้งขณะเป็นพระภิกษุสงฆ์จะมีเรียกว่า ยากู ยาชา เป็น ต้น เมื่อภิกษุรูปนั้นลาสิกขาออกไปเป็นฆราวาส ก็จะเรียกเป็นจารย์กู จารย์ชา คือเอาคำว่าจารย์มา แทนคำว่า ยา จึงเห็นได้ว่ามีคำเรียกที่แตกต่างออกไปทั้งตอนบวชและหลังบวช

จากการศึกษาเรื่องความเชื่อในประเพณีสอดสร้งของชาวตำบลป่าสังข์อำเภोजตุรพักตร พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า พิธีสอดสร้งเป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่อยกย่องพระสงฆ์ที่ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ มีจริยวัตรที่น่าเลื่อมใส ประเพณีสอดสร้งเป็นงานประเพณีโบราณของชาวตำบลป่าสังข์

^{๔๖}สัมภาษณ์ นางดี ฮวดศรี, ชาวบ้านร่องคำ, วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

กิจกรรมที่ชาวบ้านจัดขึ้นเพื่อยกย่องพระที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีคุณธรรม มีความสามารถในชุมชน
 ขึ้นเป็น สำเร็จ ๕๐ ๕๑ การทำพิธีกันในระดับชาวบ้านโดยชาวบ้าน เพื่อประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย
 ในชุมชนนิยมทำในเดือนเมษายน หรืออาจจัดทำพิธีขึ้นเองในงานบุญตามประเพณี โดยมีขั้นตอน
 และพิธีกรรมการจัดโดยการตั้งกองสดสงฆ์เพื่อให้ชาวบ้านได้มารวมกองสดสงฆ์ เมื่อรวมจนพร้อม
 แล้วก็จะมีการเอากองสดแห่ไปรอบหมู่บ้าน จนเข้ามาถึงสถานที่ประกอบพิธีและดำเนินการสดสงฆ์
 ต่อไป เมื่อพระภิกษุได้รับการสดสงฆ์เรียบร้อยแล้วก็จะมีการทำขวัญให้กับพระภิกษุผู้ได้รับการ
 สถาปนาขึ้นเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่พระภิกษุรูปนั้น เมื่อพระภิกษุรูปนั้นลาสิกขาออกมาก็จะมี
 คำเรียกท่านใหม่ว่า จารย์คุณ จารย์ชา ดังนั้นพิธีสดสงฆ์จึงเป็นพิธีถวายการยกย่องเกียรติคุณของภิกษุ
 สามเณรผู้ที่มีคุณสมบัติตามประเพณีนิยม ซึ่งพอเทียบได้กับพระราชพิธีเลื่อนตั้งสมณศักดิ์ที่
 พระสงฆ์ได้รับพระราชทานจากองค์ประมุขของชาติ แต่พิธีสดสงฆ์หรือพิธีเถรภิเษกของคณะสงฆ์
 เป็นพิธีถวายสมณศักดิ์ที่ภาคประชาชนเป็นผู้มอบถวาย แม้ปัจจุบันยังคงมีการประกอบพิธีสดสงฆ์
 อยู่ในบางท้องถิ่น แต่ดูเหมือนค่านิยมจะลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากอิทธิพลของสมณศักดิ์ที่พระสงฆ์
 ได้รับพระราชทานจะได้รับความนิยมนากว่านั่นเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความเชื่อในเรื่องของ
 การสดสงฆ์ของชาวตำบลป่าสัก ในบทต่อไปผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของพระ
 เเพณีสดสงฆ์ต่อไป